

สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลแม่คะตวน

อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กันยายน 2567

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้นำแนวคิดขององค์การอาหารและเกษตรแห่งประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 ร่วมกับกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหาความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดิน ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการเพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน
กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินการ	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-3
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-3
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-9
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-2
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืช	4-5
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดินตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	2-7
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2566	2-9
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2566	2-9
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2565	2-11
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	6-4.
7-1	กิจกรรมที่จะดำเนินงานของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดิน	7-5
7-2	สรุปกิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-7
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-8

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	2-2
2-2	กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	2-6
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	3-5
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลแม่คะตวน	4-4
4-2	ระบบการปลูกพืช ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	4-6
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	6-6
7-1	การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน	7-4

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1)วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการชากรกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้ บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเทศในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วย ชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติได้กำหนดให้ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

- 1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี
- 2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น
- 3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกร ในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

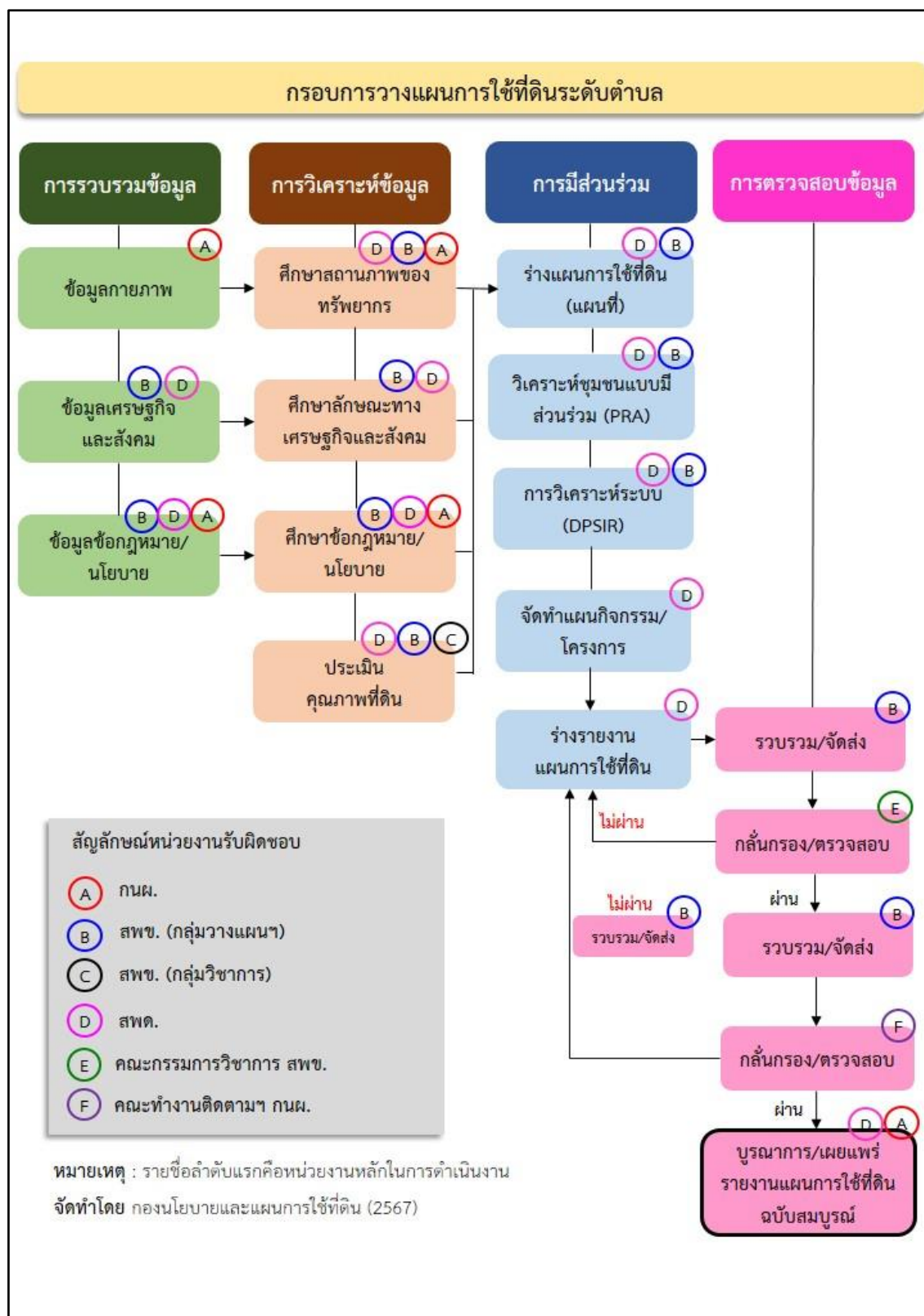
1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

- 1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพของทรัพยากรของตำบล
- 2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ
- 3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“เศรษฐกิจเฟื่องฟู สาธารณูปโภคครบครัน สาธารณสุขก้าวหน้าทันสมัย ก้าวไกลการศึกษา งามตาสิ่งแวดล้อม เพียบพร้อมวัฒนธรรม เน้นธรรมมาภิบาล สังคมรอบด้านปลอดภัย” (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่คะตวน, 2567)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

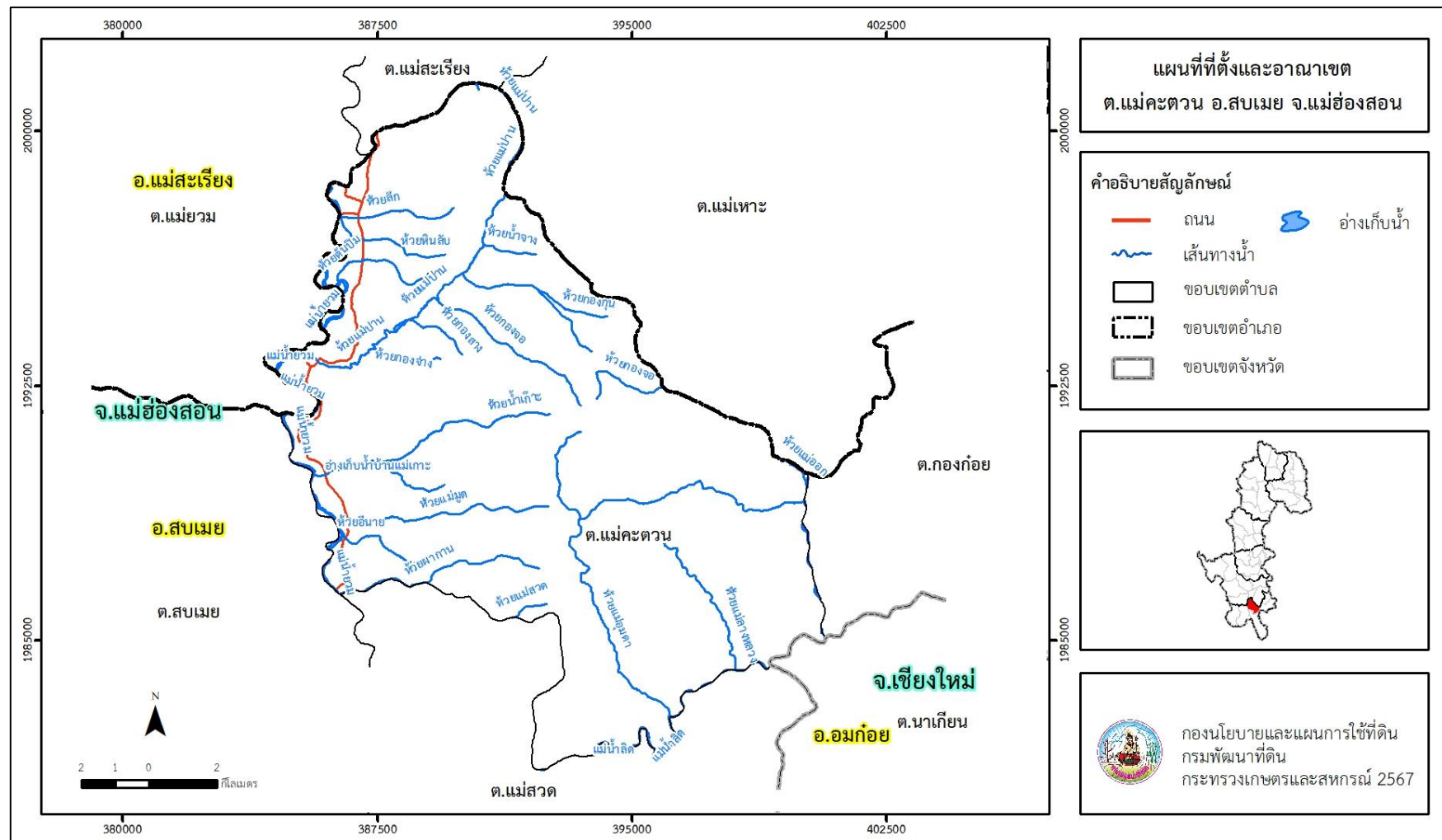

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอสบเมย มีพื้นที่ประมาณ 169.93 ตารางกิโลเมตร หรือ 106,205 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลแม่สะเรียง ตำบลแม่เหาะ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลแม่สวด อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตำบลนาเกียน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลแม่เหาะ อำเภอแม่สะเรียง ตำบลกองก่อ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลแม่ยวม อำเภอแม่สะเรียง ตำบลสบเมย อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลแม่คะตวน อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านผาผ่า	หมู่ที่ 5 บ้านคอนฝิ่ง
หมู่ที่ 2 บ้านใหม่	หมู่ที่ 6 บ้านแม่ออกกลาง
หมู่ที่ 3 บ้านแม่เกาะ	หมู่ที่ 7 บ้านแพะหลวง
หมู่ที่ 4 บ้านแม่ออกใต้	หมู่ที่ 8 บ้านอุมตาเหนือ

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ลาดชันสูง มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน เนินเขา และพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่ภูเขา มีแม่น้ำยวม แม่น้ำลิดเป็นทางน้ำสายหลัก และมีคลองธรรมชาติ คลองขุด คลองชลประทานไหลผ่านที่สำคัญ เช่น ห้วยแม่ปาน ห้วยแม่ปานน้อย ห้วยแม่ลาหลวง ห้วยลึก ห้วยกองแป ห้วยน้ำเกาะ ห้วยแม่ทะลุ ห้วยน้ำจาง ห้วยผากาน

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 พบว่า ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 25.7 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 38.1 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 14.2 องศาเซลเซียส ในเดือนกุมภาพันธ์

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,217.2 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 141 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนสิงหาคม มีปริมาณฝน 228.3 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 26 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

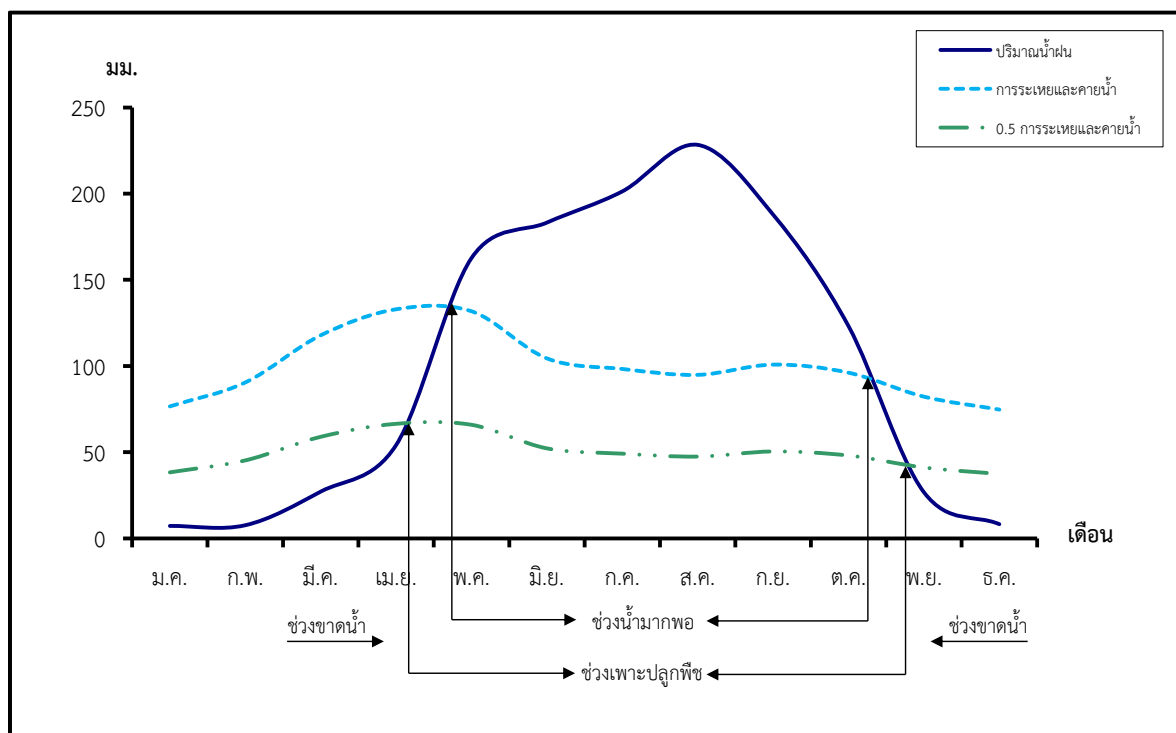
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ² (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	14.3	31.9	21.1	77.0	7.2	1.3	76.6	7.1
ก.พ.	14.2	34.5	22.7	69.0	7.6	0.9	90.4	7.5
มี.ค.	18.0	36.9	26.5	62.0	27.1	2.3	117.8	25.9
เม.ย.	22.5	38.1	29.5	63.0	54.1	5.1	132.9	49.4
พ.ค.	24.0	35.3	28.8	74.0	162.6	16.0	131.8	120.3
มิ.ย.	23.6	32.2	27.1	84.0	183.2	24.0	104.4	129.5
ก.ค.	23.3	31.2	26.6	85.0	201.3	25.6	98.3	136.5
ส.ค.	23.1	31.0	26.4	87.0	228.3	26.5	94.9	144.9
ก.ย.	23.1	32.3	26.8	85.0	187.8	20.5	100.8	131.4
ต.ค.	22.2	33.3	26.5	84.0	123.1	13.4	96.1	98.9
พ.ย.	19.6	32.9	24.7	81.0	26.7	4.0	82.2	25.6
ธ.ค.	16.3	31.4	22.0	80.0	8.2	1.6	74.7	8.1
เฉลี่ย	20.4	33.4	25.7	77.6	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,217.2	141.2	1,200.8	885.1

หมายเหตุ: ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2567) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,188 ไร่ หรือร้อยละ 2.06 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 25,533 ไร่ หรือร้อยละ 24.05 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 3,355 ไร่ หรือร้อยละ 3.16 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว+ข้าวโพดนาข้าว นาข้าว+พืชผัก

2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 2,423 ไร่ หรือร้อยละ 2.28 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ถั่วเหลือง ข้าวโพดไร่ร้าง

3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 306 ไร่ หรือร้อยละ 0.30 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สัก ยางพารา สัก/ลำไย

4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 408 ไร่ หรือร้อยละ 0.39 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ลำไย กล้วย มะม่วง/ลำไย

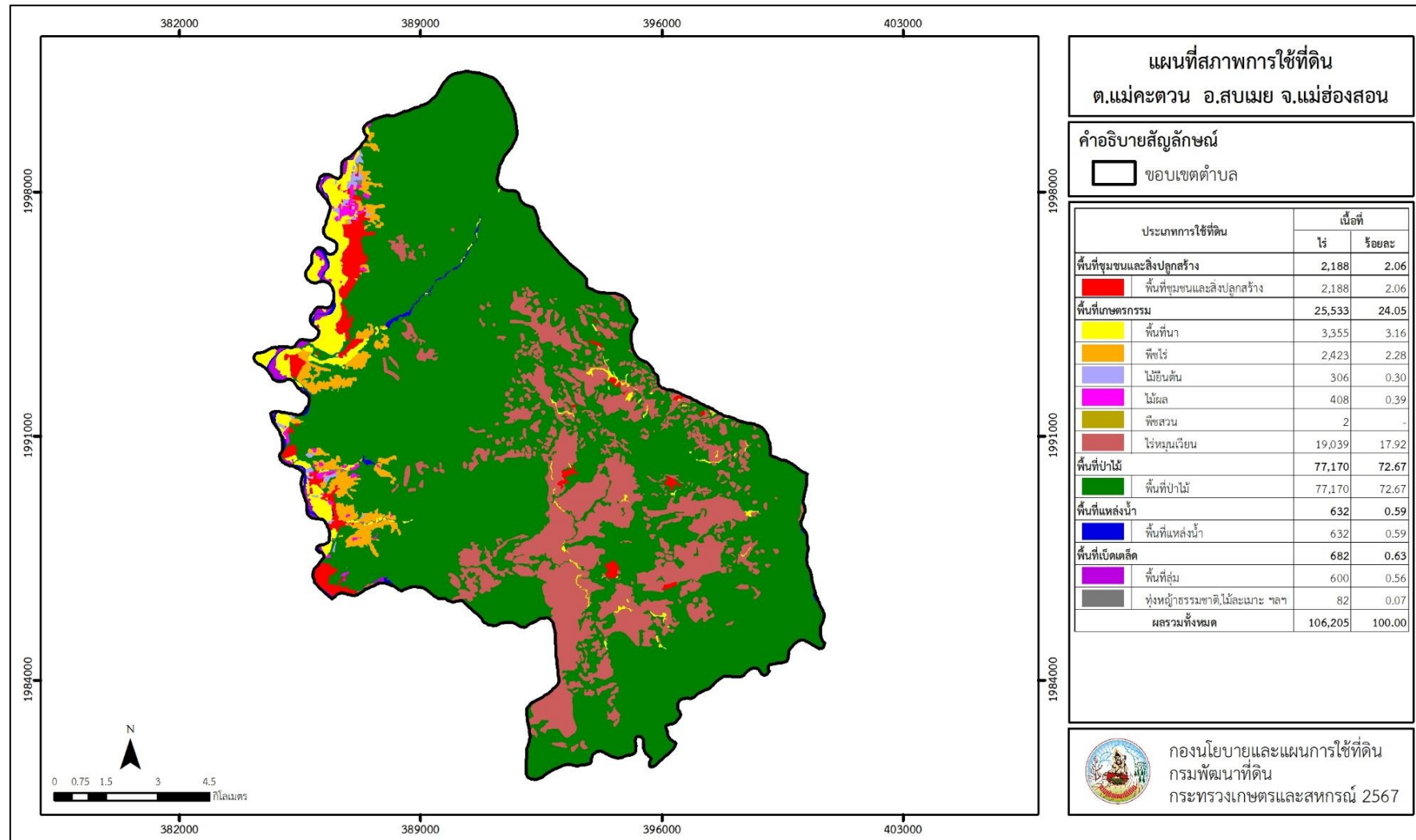
5) พืชสวน มีเนื้อที่ 2 ไร่ ได้แก่ พืชผัก

6) ไร่นา มีเนื้อที่ 19,039 ไร่ หรือร้อยละ 17.92 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไร่นาเลี้ยงวัว (ไร่นาเลี้ยงวัว) ถั่วเหลือง (ไร่นาเลี้ยงวัว)

2.5.3 พื้นที่ป่า มีเนื้อที่ 77,170 ไร่ หรือร้อยละ 72.67 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบสมบูรณ์ ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์ ป่าไม่ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 632 ไร่ หรือร้อยละ 0.59 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 682 ไร่ หรือร้อยละ 0.63 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พื้นที่ลุ่ม พืชหญ้า สลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ถม

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดินตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	2,188	2.06
U101	ตัวเมืองและย่านการค้า	147	0.14
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,292	1.22
U202	หมู่บ้านชาวไทยภูเขา	358	0.34
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	387	0.36
U603	สุสาน ป่าช้า	4	-
A	พื้นที่เกษตรกรรม	25,533	24.05
A100	นาร้าง	6	0.01
A101	นาข้าว	597	0.56
A101+A202	นาข้าว+ข้าวโพด	2,495	2.35
A101+A206	นาข้าว+ยาสูบ	2	-
A101+A209	นาข้าว+ถั่วเหลือง	74	0.07
A101+A502	นาข้าว+พืชผัก	181	0.17
A200	ไร่ร้าง	75	0.07
A202	ข้าวโพด	355	0.33
A209	ถั่วเหลือง	1,940	1.83
A212	ถั่วดำ ถั่วแดง	7	0.01
A219	มันเทศ	46	0.04
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	9	0.01
A302	ยางพารา	28	0.03
A305	สั๊ก	242	0.23
A305/A413	สั๊ก/ลำไย	27	0.03
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	19	0.02
A401	ไม้ผลผสม	21	0.02
A407	มะม่วง	35	0.03
A407/A413	มะม่วง/ลำไย	38	0.04
A411	กล้วย	122	0.11
A411/A413	กล้วย/ลำไย	7	0.01
A412	มะขาม	9	0.01
A413	ลำไย	148	0.14
A415	มะละกอ	7	0.01

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A422	มะนาว	2	-
A502	พืชผัก	2	-
A600	ไร่หมุนเวียนร้าง	11,913	11.22
A602	ข้าวโพด (ไร่หมุนเวียน)	9	0.01
A609	ถั่วเหลือง (ไร่หมุนเวียน)	673	0.63
A610	ถั่วลิสง (ไร่หมุนเวียน)	88	0.08
A616	ข้าวไร่ (ไร่หมุนเวียน)	6,332	5.96
A616/A623	ข้าวไร่ (ไร่หมุนเวียน)/กะหล่ำปลี (ไร่หมุนเวียน)	2	-
A623	กะหล่ำปลี (ไร่หมุนเวียน)	22	0.02
F	พื้นที่ป่าไม้	77,170	72.67
F100	ป่าไม้ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	3,215	3.03
F101	ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์	8,567	8.07
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	1,244	1.17
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	64,144	60.40
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	682	0.63
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	4	-
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	64	0.06
M201	พื้นที่ลุ่ม	600	0.56
M405	พื้นที่ถม	9	0.01
M601	หาดทราย	4	-
M701	ที่ทิ้งขยะ	1	-
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	632	0.59
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	541	0.51
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	3	-
W201	อ่างเก็บน้ำ	83	0.08
W202	บ่อน้ำในไร่นา	5	-
ผลรวมทั้งหมด		106,205	100.00

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2567)

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่าประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลแม่คะตวน มีประชากรรวม 6,355 คน แยกเป็นชาย 3,140 คน เป็นหญิง 3,215 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 37 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,141 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,404 ครัวเรือน หรือร้อยละ 44.70 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,737 ครัวเรือน หรือร้อยละ 55.30 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลแม่คะตวน	3,141	3,140	3,215	6,355
หมู่ที่ 1 ผาผ่า	670	722	785	1,507
หมู่ที่ 2 ไหม้	200	206	182	388
หมู่ที่ 3 แม่เกาะ	318	322	335	657
หมู่ที่ 4 แม่อกใต้	353	204	200	404
หมู่ที่ 5 คอนผึ้ง	644	652	681	1,333
หมู่ที่ 6 แม่อกกลาง	401	366	343	709
หมู่ที่ 7 แพะหลวง	201	207	242	449
หมู่ที่ 8 อุมดาเหนือ	354	461	447	908

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	3,141	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,404	44.70
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	1,737	55.30

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 106,205 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,141 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 33.81 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบลมีเนื้อที่เกษตรกรรม 25,533 ไร่ หรือร้อยละ 24.05 ของเนื้อที่ตำบล และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 18.19 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกพืชไร่ และทำนา โดยจำนวนครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,404 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกถั่วเหลืองมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ ข้าว เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย และบริโภคในครัวเรือน

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2567 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 150,003.05 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 53,780.59 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 107,763.30 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 38,636.37 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 42,239.75 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 15,144.22 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี 2565

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลแม่คะตวน	95,969.87	25,024.68	14,865.72	14,142.78	150,003.05	53,780.59	107,763.30	38,636.37
หมู่ที่ 1 ผาผ่า	48,849.89	35,314.38	24,381.82	19,481.93	128,028.01	48,291.27	114,204.68	43,077.20
หมู่ที่ 2 ไหม้	75,589.11	8,573.98	14,374.19	15,625.20	114,162.48	50,693.09	70,162.60	31,155.23
หมู่ที่ 3 แม่เกาะ	154,972.22	21,050.07	14,689.51	11,940.74	202,652.54	66,591.71	61,526.67	20,217.69
หมู่ที่ 4 แม่อกใต้	154,078.43	27,479.41	784.31	19,259.80	201,601.96	57,925.07	210,174.51	60,388.17
หมู่ที่ 5 คอนผึ้ง	117,378.79	13,066.13	9,970.03	3,622.42	144,037.37	55,854.68	117,117.73	45,415.81
หมู่ที่ 6 แม่อกกลาง	105,868.69	34,014.14	4,676.77	12,050.51	156,610.10	56,277.31	137,721.72	49,489.84
หมู่ที่ 7 แพะหลวง	97,518.97	39,397.41	37,189.66	12,012.93	186,118.97	71,489.40	66,568.97	25,569.54
หมู่ที่ 8 อุมดาเหนือ	96,460.56	15,865.49	5,793.43	20,058.69	138,178.17	41,688.31	81,389.20	24,555.10

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ คือ เขตพื้นที่เตรียมการการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแม่เงา เนื้อที่ 11 ไร่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

- (1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 91,634 ไร่
- (2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 9,748 ไร่
- (3) เขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) เนื้อที่ 664 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 76,168 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1B เนื้อที่ 5,785 ไร่
- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 10,046 ไร่
- 4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 5,565 ไร่
- 5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 2,797 ไร่
- 6) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 5,844 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลแม่คะตวน มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี พ.ศ. 2537-2566 มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,217.2 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลแม่คะตวน มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำยม แม่น้ำลิด ห้วยกองขุน ห้วยกองจ้อ ห้วยกองจ่าง ห้วยกองแป ห้วยกองสา ห้วยคำ ห้วยต้นปิม ห้วยน้ำเกาะ ห้วยน้ำจาง ห้วยผากาน ห้วยโผ ห้วยแม่เกาะ ห้วยแม่ทะลุ ห้วยแม่ปาน ห้วยแม่ปานน้อย ห้วยแม่มุด ห้วยแม่ละ ห้วยแม่ปางหลวง ห้วยแม่สวด ห้วยแม่ออก ห้วยแม่อุ้มคา ห้วยลึก ห้วยสิงห์หลวง ห้วยหินลับ ห้วยอินาย และห้วยอีลวง

แหล่งน้ำผิวดินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อ่างเก็บน้ำบ้านแม่เกาะ

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลแม่คะตวน มีจำนวนบ่อบาดาลราชการ จำนวน 24 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชน จำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 13 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 2 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 1 หน่วยแผนที่ดิน คือ หน่วยแผนที่ดิน Mkn-lA ชุดดินแม่ขาน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 39 ไร่ หรือร้อยละ 0.04 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 12 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน AC-mw,col-sIA ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 507 ไร่ หรือร้อยละ 0.48 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Cm-lsA ชุดดินเชิงใหม่ มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,121 ไร่ หรือร้อยละ 1.05 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Kp-silA ชุดดินกำแพงเพชร มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนแฉะ ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 188 ไร่ หรือร้อยละ 0.18 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Kp-gm-silA/b ดินกำแพงเพชรที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนแฉะ ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทา มีเนื้อที่ 1,415 ไร่ หรือร้อยละ 1.33 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Mr-slC ชุดดินแม่ริม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 105 ไร่ หรือร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Mr-gsID ชุดดินแม่ริม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 800 ไร่ หรือร้อยละ 0.75 ของเนื้อที่ตำบล

7) หน่วยแผนที่ดิน Sp-slC ชุดดินสันป่าตอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,250 ไร่ หรือร้อยละ 1.18 ของเนื้อที่ตำบล

8) หน่วยแผนที่ดิน Sp-mw-sIA ดินสันป่าตองที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 17 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล

9) หน่วยแผนที่ดิน Sp-mw-sIB ดินสันป่าตองที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 123 ไร่ หรือร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล

10) หน่วยแผนที่ดิน Sp-mw,fl-sIA ดินสันป่าตองที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 81 ไร่ หรือร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล

11) หน่วยแผนที่ดิน Sp-mw,fl-sIB ดินสันป่าตองที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 69 ไร่ หรือร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล

12) หน่วยแผนที่ดิน Ws-clC ชุดดินวังสะพุง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 123 ไร่ หรือร้อยละ 0.12 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 2 หน่วยแผนที่ ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 99,759 ไร่ หรือร้อยละ 93.93 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 608 ไร่ หรือร้อยละ 0.57 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 905 ไร่ หรือร้อยละ 0.85 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินแม่มิม (Mr)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

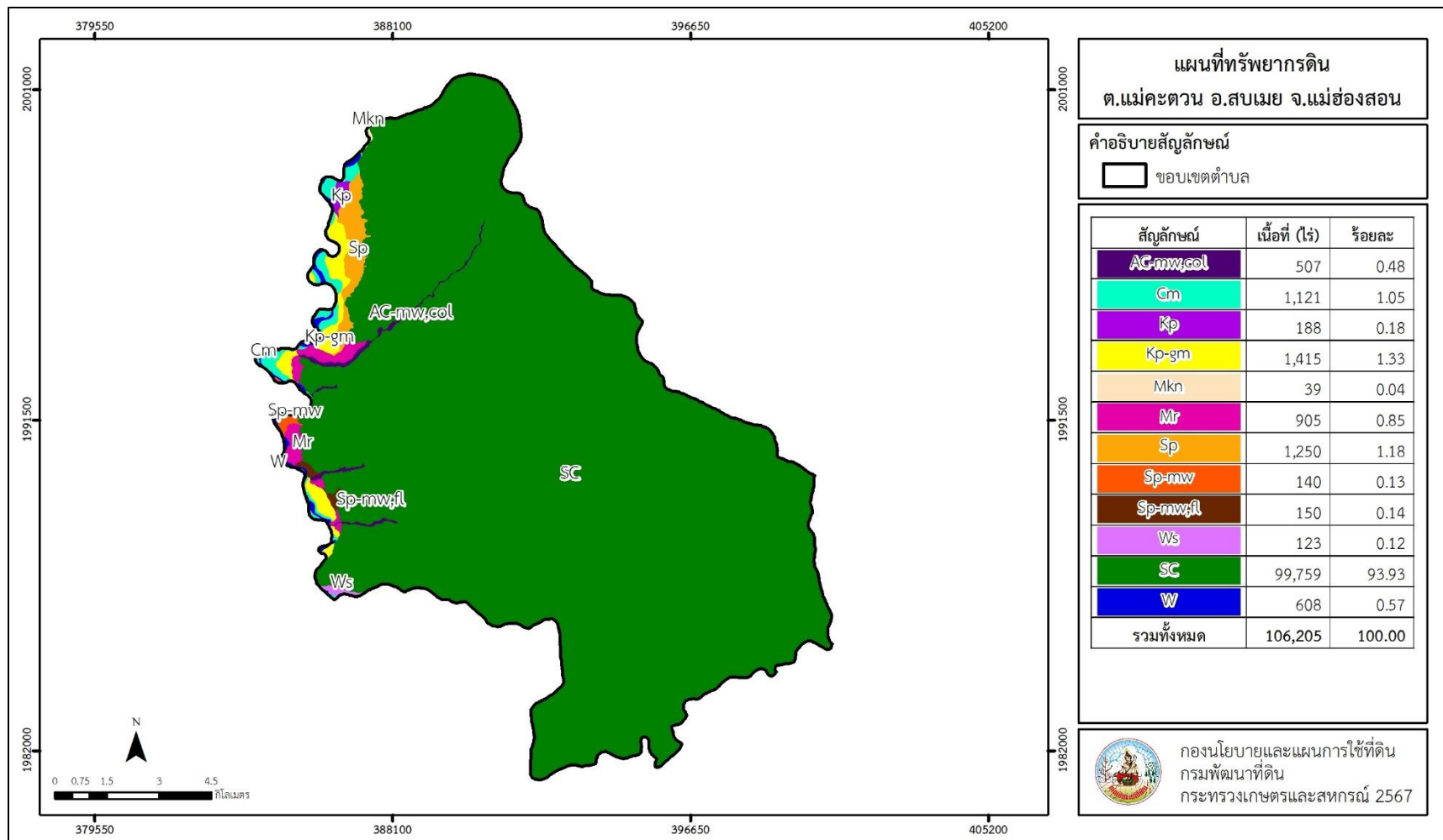

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
AC-mw,col-sIA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	10-20	35-75	5.0-6.5	5.5-7.0	<2	-	507	0.48
Cm-lsA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-7.0	5.0-7.0	<2	-	1,121	1.05
Kp-gm-silA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	1,415	1.33
Kp-silA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	188	0.18
Mkn-lA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-6.5	5.5-7.0	<2	-	39	0.04
Mr-gsID	12-20	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	800	0.75
Mr-slC	5-12	25-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	105	0.10
Sp-mw,fl-sIA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	81	0.08
Sp-mw,fl-sIB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	69	0.06
Sp-mw-sIA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	17	0.02
Sp-mw-sIB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	123	0.11
Sp-slC	5-12	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,250	1.18
Ws-clC	5-12	50-100	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-7.0	<2	-	123	0.12
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	99,759	93.93
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	608	0.57
รวมทั้งหมด											106,205	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567)

รูปที่ 3-1 แผนที่ทรัพยากรดิน ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

(Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลแม่คะตวน คือ

- 1) ด้านทรัพยากรดิน พื้นที่การเกษตรมีน้อย พื้นที่ส่วนใหญ่ขาดเอกสารสิทธิ์ (พื้นที่ป่า) ภาครัฐไม่มีการผลิตทางเกษตรไม่มีศักยภาพการผลิตในแปลงใหญ่ได้ สภาพปัญหาในพื้นที่ดินเสื่อมโทรม พื้นที่ลาดชัน
- 2) ภาครัฐผลิตและพัฒนาอาชีพ ขาดการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองสินค้า อำนาจการเข้าถึงแหล่งเงินทุน การพัฒนาอย่างเป็นระบบโดยกลุ่มใหญ่ ผลผลิตตกต่ำ แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอในฤดูแล้ง การผลิตส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อยังชีพ ขาดการส่งเสริมให้มีการผลิตเชิงพาณิชย์
- 3) ปัญหาด้านการขนส่ง ขาดเส้นทางลำเลียงในการขนส่งปัจจัยการผลิต และความห่างไกลของแหล่งผลิตในพื้นที่สูง
- 4) ปัญหาด้านการตลาด เกษตรกรไม่มีอำนาจต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง การเข้าถึงแหล่งรับซื้อสินค้าการเกษตรมีน้อยเพราะเป็นเกษตรกรรายย่อย
- 5) น้ำป่าไหลหลากในฤดูฝนท่วมพื้นที่การเกษตรเสียหาย ปัญหาดินถล่มในพื้นที่อยู่อาศัย และเส้นทางลำเลียง

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลแม่คะตวน มีความต้องการ 5 ประการ คือ

- 1) แก้ไขด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมกับการปลูกพืช
 - 2) การใช้สิทธิ์ที่ทำกินในเขตพื้นที่ป่า
 - 3) การเพิ่มศักยภาพการผลิตทางการเกษตร การเลือกชนิดพืชที่มีศักยภาพและเหมาะสมกับพื้นที่ การปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมกับการเกษตร การปรับปรุงบำรุงดินตามความต้องการของพืชระบบชลประทาน และเส้นทางลำเลียง
 - 4) การตลาดเกษตรกรที่แน่นอนไม่ผันผวน
 - 5) การก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีกล และวิธีพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สามารถเกื้อหนุนกับระบบการผลิตของชุมชน และประโยชน์ที่เกษตรกรเจ้าของพื้นที่จะได้รับ
- ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 2 ประการ คือ

- 1.1) สภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว
- 1.2) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก (Climate Change) และสภาวะผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศของ สภาวะ เอลนีโญ (El Niño) และลานีญา (La Niña)

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 2.1) อัตราการขยายตัวของรายได้ครัวเรือนเกษตรกร
- 2.2) ปริมาณผลผลิตภาคเกษตร
- 2.3) การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ทำการเกษตร
- 2.4) สัดส่วนการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 4 ประการ คือ

- 3.1) ผลผลิตทางการเกษตร
- 3.2) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 3.3) อัตราการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ลาดชัน
- 3.4) ต้นทุนการผลิต

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่มี 10 ประการ คือ

- 4.1) รายได้ครัวเรือนไม่เพียงพอต่อการยังชีพ
- 4.2) พื้นที่การเกษตรต่อครัวเรือนมีน้อย
- 4.3) ประชากรรุ่นใหม่ย้ายถิ่นฐานไปประกอบอาชีพนอกพื้นที่
- 4.4) ดินเสื่อมโทรมเนื่องจากการชะล้างพังทลายของดิน
- 4.5) ศักยภาพการแข่งขันด้านการตลาดทางการเกษตรต่ำ
- 4.6) ราคาสินค้าการเกษตรถูกกดราคา และไม่มีอำนาจต่อรอง
- 4.7) ต้นทุนการผลิตสูง
- 4.8) การเผาทำลายป่า การล่าสัตว์ การหาของป่า ตัดต้นไม้
- 4.9) ขาดแคลนในภาคเกษตรในฤดูแล้งไม่สามารถทำการเกษตรได้ เนื่องจากขาดน้ำทำให้

ขาดรายได้

- 4.10) น้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคขาดแคลน

5) การตอบสนอง (Response)

อดีต-ปัจจุบัน

พื้นที่ลาดชัน

- จัดพื้นที่ทางการเกษตร โดยกรมป่าไม้
- จัดสำรวจพื้นที่ป่าไม้ถาวร
- ก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
- ปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพ

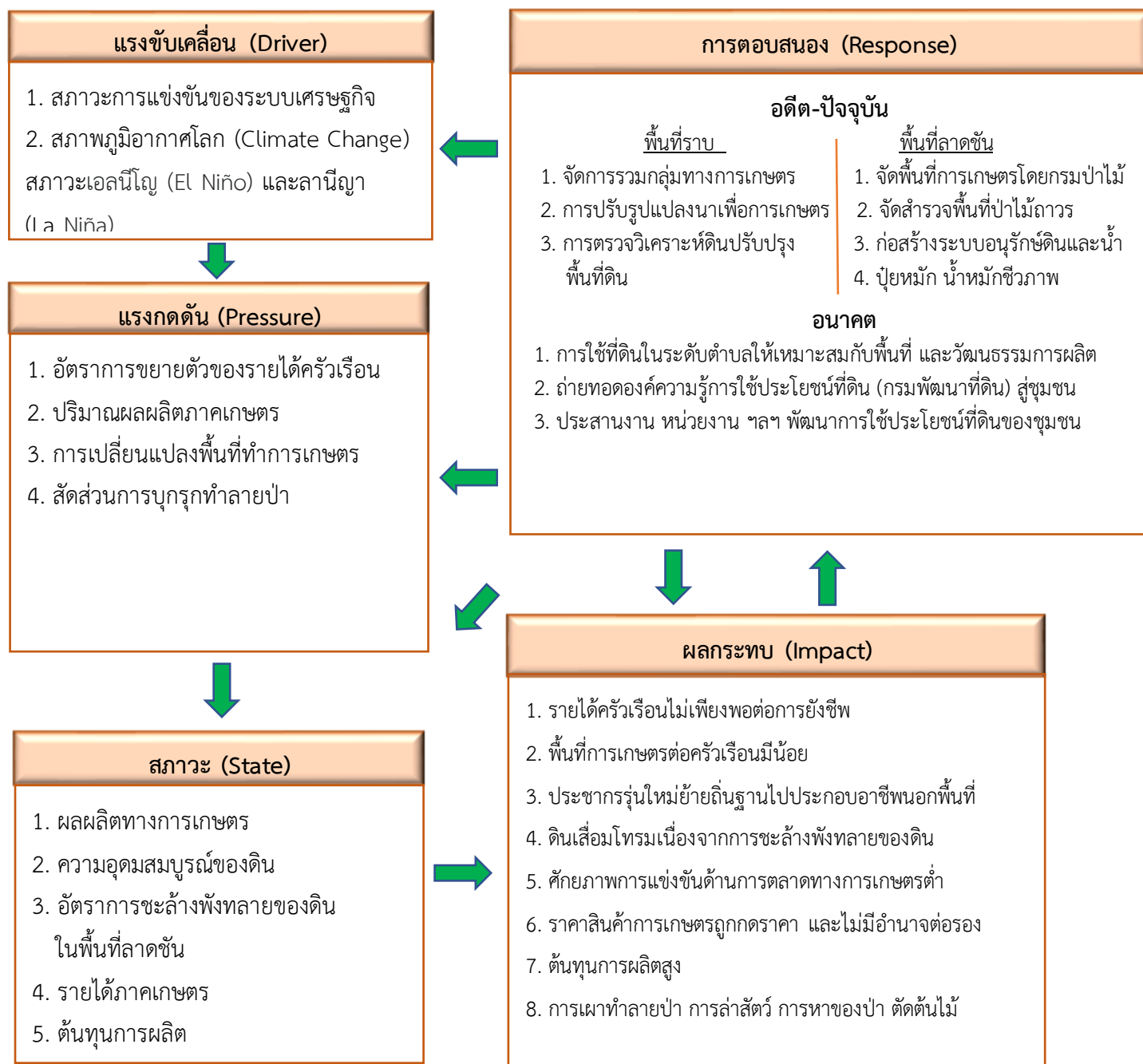

พื้นที่ราบ

- จัดการรวมกลุ่มทางการเกษตร เช่นกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ กลุ่ม PGS เกษตรอินทรีย์อย่างมีส่วนร่วม กลุ่มผู้ผลิตสินค้าการเกษตร ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ และธนาคารพืชปุ๋ยสด
- การปรับปรุงแปลงนาเพื่อการเกษตร
- การตรวจวิเคราะห์ดิน ปรับปรุงพื้นที่ดินกรด การปรับปรุงดินโดยใช้สารอินทรีย์ ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพ

อนาคต

- (1) วางแผนการใช้ที่ดินในระดับตำบลให้เหมาะสมกับพื้นที่ และวัฒนธรรมการผลิต
- (2) ถ่ายทอดองค์ความรู้การใช้ประโยชน์ที่ดิน (กรมพัฒนาที่ดิน) สู่ชุมชน
- (3) ประสานงาน หน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนโดยพัฒนาที่ดินเป็นส่วนหน้าในการพัฒนาวางแผนด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชน

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4.2 ระบบการปลูกพืช

ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีการผลิตภาคการเกษตร ดังนี้

4.2.1 การผลิตเพื่อบริโภคและจำหน่าย

มีการปลูกพืชทั้งการผลิตเพื่อจำหน่ายเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นข้าวนาปี และข้าวไร่จะเป็นการผลิตเพื่อบริโภคบางส่วน จากข้อมูลสำนักงานเกษตร อำเภอสบเมย จำแนกตามประเภทการถือครอง ปี 2563 สามารถจำแนกตามพื้นที่เพาะปลูกได้ ดังนี้

1. ข้าวนาปี 1,003 ครัวเรือน พื้นที่ปลูก 6,095.97 ไร่
2. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ผลิตเมล็ดพันธุ์) 249 ครัวเรือน พืชที่ปลูก 1,846 ไร่
3. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 45 ครัวเรือน พืชที่ปลูก 240.43 ไร่
4. กระเทียม 72 ครัวเรือน พืชที่ปลูก 136.79 ไร่
5. ลำไย 30 ครัวเรือน พืชที่ปลูก 76.45 ไร่
6. พักทอง 8 ครัวเรือน พืชที่ปลูก 47 ไร่
7. ถั่วเหลือง 4 ครัวเรือน พืชที่ปลูก 13.15 ไร่

4.2.2 การประมง

การประมงในภาคครัวเรือน เป็นการผลิตเพื่อบริโภคเป็นส่วนใหญ่ โดยมีครัวเรือนที่เลี้ยงปลาจำนวน 62 ครัวเรือน ซึ่งมีสระน้ำเพื่อใช้เลี้ยงปลาเพื่อบริโภคในครัวเรือน

4.2.3 การปศุสัตว์

มีการเลี้ยงเพื่อจำหน่าย โดยประกอบไปด้วยการเลี้ยงสัตว์ ดังนี้

1. การเลี้ยงโคเนื้อ
2. การเลี้ยงกระบือ
3. การเลี้ยงสุกร

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

เดือน ชนิดพืช	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวนาปี					เพาะกล้า และเตรียม		ปลูกลงถึงเก็บเกี่ยว					
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์			แผ้วถางพื้นที่			ปลูก	ดูแลรักษาจนเก็บเกี่ยว					
กระเทียม	ปลูกและดูแลรักษา		เก็บเกี่ยวผลผลิต									ปลูก
ลำไย	ดูแลรักษา ออกผล						เก็บเกี่ยวผลผลิต			ดูแลรักษา ออกดอก		
ฟักทอง		ปลูก และดูแลรักษา				เก็บเกี่ยวผลผลิต						
ถั่วเหลือง	ดูแลรักษา และเก็บเกี่ยวผลผลิต										ปลูก	

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืช ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และ คำธณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือ กิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือ ปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ถั่วเหลือง

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วยที่ดิน	ข้าว	ข้าวโพด	ถั่วเหลือง
AC-mw,col-slA	S2o	S2o	S2os
Cm-lsA	S3o	S2n	S2ns
Kp-gm-silA/b	S2on	S2on	S2ons
Kp-silA	S3o	S2n	S2ns
Mkn-lA	S1	S3o	S3o
Mr-gslD	N	S3er	S3er
Mr-slC	S3ewo	S3r	S3r
Sp-mw,fl-slA	S2on	S2on	S2ons
Sp-mw,fl-slB	S2ewon	S2on	S2ons
Sp-mw-slA	S2on	S2on	S2ons
Sp-mw-slB	S2ewon	S2on	S2ons
Sp-slC	S3ewo	S2en	S2ens
Ws-clC	S3ewo	S2er	S2ers

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน
ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาพการหยั่งลึกของราก
- z = สารพิษ
- x = การมีเกลือมากเกินไป
- m = ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่นๆ และเขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมีมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดิน หรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 99,145 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 93.35 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 72,378 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 68.15 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 4,454 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.19 ของเนื้อที่ตำบล แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ซึ่งหากปล่อยไว้ตามธรรมชาติไม่มีการเข้าไปรบกวนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดังเดิม

3) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 22,313 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 21.01 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก ผ่าถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ มีเนื้อที่ 3,024 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.85 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เป็นเขตที่มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะระบบชลประทาน มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม ดัดข้อจำกัดจากลักษณะดิน ซึ่งมีสมบัติดินที่ไม่เหมาะสมบางประการ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2211) มีเนื้อที่ 114 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรรมมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะนาปี และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิด

ต่าง ๆ เช่น ปลุกข้าวนาปี ใช้พันธุ์ กข. 21 และข้าวหอมมะลิ และในฤดูแล้งเกษตรกร สามารถปลูกพืชใช้น้ำน้อย พืชผักหรือบางพื้นที่มีการพักแปลงปลูก

(2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 132 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.12 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ ลำไย มะม่วง และส้ม

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 117 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ไม้สัก

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 180 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.17 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวไร่ และงา

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 1,357 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.28 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 31 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ มะม่วง และส้ม

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 57 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก คือ ไม้สัก

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 2,188 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.06 ของเนื้อที่ตำบล มี 1 เขตรอง คือ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 634 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.64 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 547 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.51 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วยหนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 88 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.08 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 872 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.82 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ที่ทิ้งขยะ ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 341 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.32 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าชุมชน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

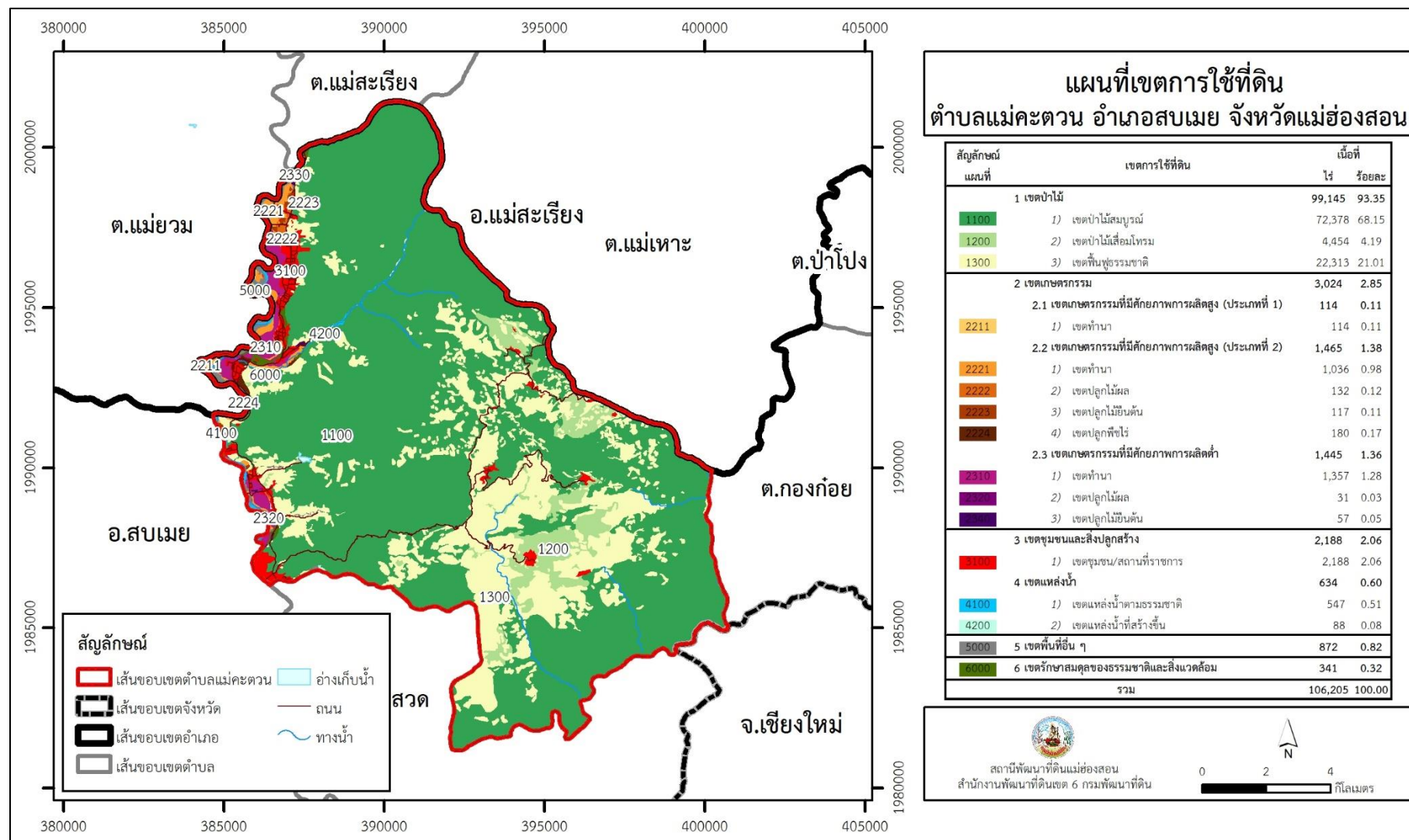
สัญลักษณ์ แผนที่	เขตการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
	1. เขตป่าไม้	99,145	93.35
1110	1) เขตป่าไม้สมบูรณ์	72,378	68.15
1120	2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	4,454	4.18
1130	3) เขตฟื้นฟูธรรมชาติ	11,313	21.01
	2. เขตเกษตรกรรม	3,024	2.85
	2.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพสูง (ประเภทที่ 1)	1,664	0.78
2211	1) เขตทำนา	114	0.11
	2.2 เขตเกษตรกรรมมีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่2)	1,465	1.38
2221	1) เขตทำนา	1,036	0.98
2222	2) เขตปลูกไม้ผล	132	0.12
2223	3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	117	0.11
2224	4) เขตปลูกพืชไร่	180	0.17
	2.3 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	1,445	1.36
2310	1) เขตทำนา	1,357	1.28
2320	2) เขตปลูกไม้ผล	37	0.03
2340	3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	57	0.05
	3. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	6,217	2.09
3100	1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	2,188	2.06

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

สัญลักษณ์ แผนที่	เขตการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
	4. เขตแหล่งน้ำ	634	0.64
4100	1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	547	0.51
4200	2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	88	0.08
5000	5. เขตพื้นที่อื่น ๆ	872	0.82
6000	6. เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	341	0.32
รวม		106,205	100

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลแม่คะตวน อำเภอสมเด็จ จังหวัดมุกดาหาร แล้ว จะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2568 ถึง 2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลแม่คะตวนไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลแม่คะตวน เพื่อ มีมติให้ความร่วมมือกับกรมพัฒนาที่ดินในการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับ การเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินมุกดาหาร เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่ กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินมุกดาหาร นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และ ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

กิจกรรมวางแผนการดำเนินงานในพื้นที่เป็นการประมาณการเบื้องต้นตามแผนงบประมาณปกติ ของกรมพัฒนาที่ดินให้สอดคล้องกับความต้องการ และปัญหาโดยตรงของพื้นที่ ทั้งนี้กิจกรรมอาจ เปลี่ยนแปลงไปตามงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร
- (2) จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน
- (3) กิจกรรมการบริหารวัสดุเชื้อไฟ เพื่อทำปุ๋ยหมัก
- (4) การจัดหาปูนโดโลไมท์
- (5) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (6) การส่งเสริมตรวจวิเคราะห์ดินเพื่อนำมาซึ่งการปรับปรุงบำรุงดิน (หมอดินอาสา)
- (7) ส่งเสริมการใช้จุลินทรีย์พัฒนาที่ดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต (ผลิตภัณฑ์ พด.)
- (8) การฝึกอบรมเกษตรกร (ฝึกอบรมต่อชัง)
- (9) การตรวจวิเคราะห์ดินจากชุด LDD Test Kit
- (10) การพัฒนาหมอดินอาสา

2) การชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

- (1) จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีกลและวิธีพืช ประกอบไปด้วยกิจกรรมก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำแบบขั้นบันไดต่อเนื่อง ขั้นบันไดไม่ต่อเนื่อง อาคารชะลอความเร็วของน้ำ บ่อตกตะกอนดิน ทางลำเลียงในไร่นา การวางแผนการใช้น้ำ (แท่งน้ำคอนกรีตขนาด 40 ลูกบาศก์เมตร) ระบบกระจายน้ำ (ระบบส่งน้ำด้วยท่อ) และกิจกรรมปลูกแฝก
- (2) กิจกรรมการปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว
- (3) กิจกรรมการบริหารวัสดุเชื้อไฟ เพื่อทำปุ๋ยหมัก
- (4) ส่งเสริมการใช้จุลินทรีย์พัฒนาที่ดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต (ผลิตภัณฑ์ พด.)

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น

การดำเนินงานของหน่วยงานอื่น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่ทางหน่วยงานอื่นได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการนั้น ๆ (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา เขตปลูกไม้ผล เขตปลูกไม้ผลยืนต้น และเขตปลูกพืชไร่

- (1) โครงการศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าการเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
- (2) วิสาหกิจชุมชน (สำนักงานเกษตรจังหวัด)
- (3) โครงการจัดการความรู้ในศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลแม่คะตวน (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่คะตวน)
- (4) โครงการอบรมการจัดการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่คะตวน)
- (5) โครงการรณรงค์ และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตร (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่คะตวน)
- (6) โครงการจุดสาธิต และแปลงเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่คะตวน)
- (7) โครงการบริหารจัดการขยะในเขตตำบลแม่คะตวน (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่คะตวน)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ศาลาประชาคม ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับ การป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน การฟื้นฟูสภาพดินเสื่อมโทรมให้เหมาะสมกับการเกษตร และการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมอย่างยั่งยืน แก้ปัญหาไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ทำกิน และปรับปรุงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลแม่คะตวน กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลแม่คะตวนในภาพรวมที่สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอนสามารถดำเนินการได้ มีปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ

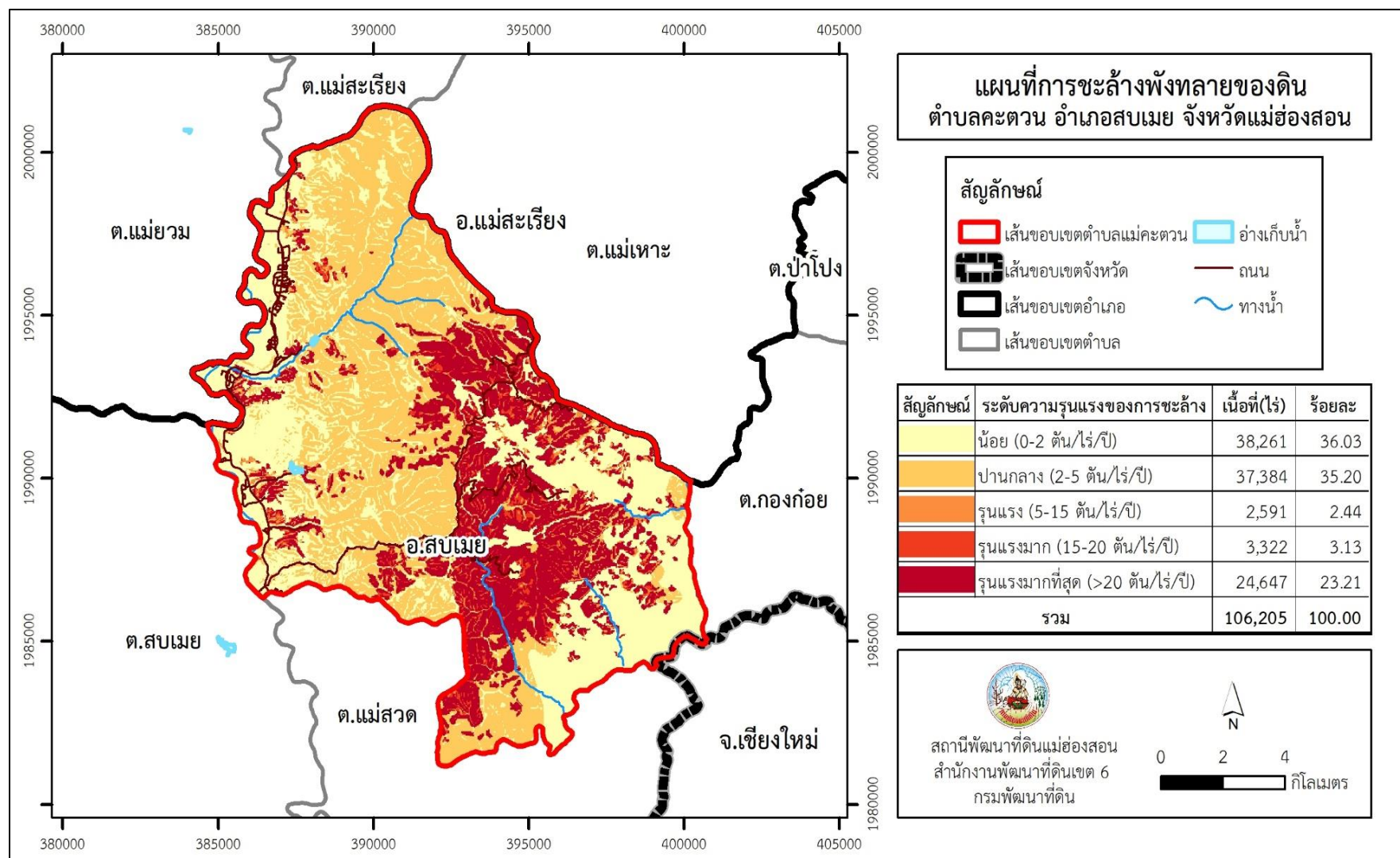
1) ปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน พบว่าพื้นที่ชะล้างพังทลายของดินในตำบลแม่คะตวนมีทั้งหมด 106,205 ไร่ โดยสามารถแบ่งระดับความรุนแรงของการชะล้างพังทลายเป็น 5 ระดับ โดยพื้นที่ที่มากที่สุดคือพื้นที่ชะล้างระดับความรุนแรงน้อย (0-2 ตัน/ไร่/ปี) มีพื้นที่ 38,261 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 36.03 รองลงมาคือ พื้นที่ชะล้างระดับความรุนแรงปานกลาง (2-5 ตัน/ไร่/ปี) มีพื้นที่ 37,384 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 35.20 และพื้นที่น้อยที่สุดคือ ระดับความรุนแรงระดับ (5-15 ตัน/ไร่/ปี) ทั้งนี้สามารถวางแผนการป้องกันการชะล้างพังทลายของดินเป็น 2 จำพวกคือ พื้นที่ชะล้างน้อยถึงปานกลาง ควรดำเนินกิจกรรมการปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน การปลูกขวางทางลาดเท สำหรับพื้นที่ที่มีระดับความรุนแรงระดับรุนแรงถึงรุนแรงมากที่สุด กิจกรรมที่ควรดำเนินการคือ การก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยวิธีกั้นและควรอนุรักษ์พื้นที่ให้เป็นเขตพื้นที่ป่าไม้

2) การฟื้นฟูสภาพดินเสื่อมโทรมให้เหมาะสมกับการเกษตร

พื้นที่ตำบลแม่คะตวนมีพื้นที่ทั้งหมด 106,205 ไร่ มีพื้นที่ความลาดชันมากกว่าร้อยละ 35 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 93.93 ของพื้นที่ทั้งหมด และมีพื้นที่ที่เหมาะสมกับการเกษตรทั้งหมดจำนวนร้อยละ 5.5 ของพื้นที่ทั้งหมดของตำบล หรือประมาณ 5,838 ไร่ สภาพดินทั้งหมดมีความอุดมสมบูรณ์ในระดับปานกลาง การระบายน้ำอยู่ในระดับค่อนข้างเลวถึงระดับน้ำดี ระดับความลึกของหน้าดินมากกว่า 150 เซนติเมตร ระดับความเป็นกรด-ด่างช่วง 5.5-7 โดยจากสภาพความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่สามารถทำการเกษตรได้ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างดี ไม่ควรเกิน 100 กิโลกรัมต่อไร่ ในห้วงระยะ 5 ปี หลังหว่านปุ๋ยโดโลไมท์ ใช้เพียงครั้งเดียวหากต้องการใช้ปุ๋ยโดโลไมท์ครั้งต่อไปควรตรวจวิเคราะห์ดินก่อนการใช้เนื่องจากสภาพดินเป็นกรดอ่อน ซึ่งมีความจำเป็นทำให้ดินเป็นด่างร้อยละ 0-2 ซึ่งอาจจะไม่เหมาะสมต่อการทำนา กิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ในพื้นที่คือกิจกรรมปรับปรุงแปลงนาให้ได้ระดับ ช่วยในการเก็บน้ำ และสร้างศักยภาพการผลิต

3) การใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมและยั่งยืน

การใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสม ต้องดำเนินการเลือกพื้นที่ปลูกตามศักยภาพของพื้นที่ดิน โดยพื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวในฤดูฝน และการปลูกพืชใช้น้ำน้อยในฤดูแล้ง ทั้งนี้เกษตรกรควรปลูกพืชสดก่อนการทำนา การไถกลบตอซังลดการเผา การใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพ และผลิตภัณฑ์กรมพัฒนาที่ดินอย่างเหมาะสม

รูป 7-1 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตาราง 7-1 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตพื้นที่ทำนา	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	901,800.-
1.1 เขตทำนา 114 ไร่	1.1 การพัฒนาหมอดินอาสา	4,000.-
1.2 เขตทำนา (ประเภทที่ 2)	1.2 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร	16,250.-
1,036 ไร่	1.3 การเฝ้าระวังและตรวจสอบดินทางการเกษตร (เฝ้าระวังดินด่าง)	480,000.-
1.3 เขตทำนาศักยภาพต่ำ 1,357 ไร่	1.4 จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากพืชปุ๋ยสด	327,500.-
	1.5 การตรวจวิเคราะห์ดินจากชุด LDD Test Kit	1,500.-
	1.6 ส่งเสริมการใช้จุลินทรีย์พัฒนาที่ดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต (ผลิตภัณฑ์ พด.)	3,500.-
	1.7 กิจกรรมการบริหารวัสดุเชื้อไฟ เพื่อทำปุ๋ยหมัก	64,600.-
	1.8 จัดหาปูนโดโลไมท์ และส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	4,250.-
	1.9 บัตรดินดี	200.-
	2. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	2,645,235.-
	2.1 จัดทำปรับปรุงแปลงนาลักษณะที่ 1	1,117,200.-
	2.2 จัดทำทางลำเลียงในไร่นา	64,800.-
	2.3 จัดทำบ่อพักน้ำ	1,463,235.-
2. เขตปลูกไม้ผล	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	94,175.-
2.1 เขตปลูกไม้ผล (ประเภทที่ 2)	1.1 การพัฒนาหมอดินอาสา	4,000.-
132 ไร่	1.2 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร	16,250.-
2.2 เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพต่ำ)	1.3 จัดหาปูนโดโลไมท์ และส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	4,250.-
31 ไร่	1.4 การตรวจวิเคราะห์ดินจากชุด LDD Test Kit	1,400.-

ตาราง 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
	1.5 ส่งเสริมการใช้จุลินทรีย์พัฒนาที่ดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต (ผลิตภัณฑ์ พด.)	3,500.-
	1.6 กิจกรรมการบริหารวัสดุเชื้อไฟ เพื่อทำปุ๋ยหมัก	64,600.-
	1.7 บัตรดินดี	175.-
3. เขตปลูกไม้ผลยืนต้น	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	93,925.-
3.1 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ประเภท 2) 117 ไร่	1.1 การพัฒนาหมอดินอาสา	4,000.-
3.2 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ) 57 ไร่	1.2 การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร	16,250.-
	1.3 บัตรดินดี	175.-
	1.4 จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์ และส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	4,250.-
	1.5 การตรวจวิเคราะห์ดินจากชุด LDD Test Kit	1,400.-
	1.6 ส่งเสริมการใช้จุลินทรีย์พัฒนาที่ดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต (ผลิตภัณฑ์ พด.)	3,250.-
	1.7 กิจกรรมการบริหารวัสดุเชื้อไฟ เพื่อทำปุ๋ยหมัก	64,600.-
4. เขตปลูกพืชไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	74,550.-
4.1 เขตปลูกพืชไร่ (ประเภท 2) 180 ไร่	1.1 การพัฒนาหมอดินอาสา	4,000.-
	1.1 บัตรดินดี	200.-
	1.2 จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์ และส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	4,250.-
	1.3 การตรวจวิเคราะห์ดินจากชุด LDD Test Kit	1,400.-
	1.4 ส่งเสริมการใช้จุลินทรีย์พัฒนาที่ดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิต (ผลิตภัณฑ์ พด.)	3,500.-
	1.5 กิจกรรมการบริหารวัสดุเชื้อไฟ เพื่อทำปุ๋ยหมัก	61,200.-
รวมแผนงาน/โครงการ		3,806,110.-

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตพื้นที่ทำนา 1.1 เขตทำนา 114 ไร่ 1.2 เขตทำนา (ประเภทที่ 2) 1,036 ไร่ 1.3 เขตทำนาศักยภาพต่ำ 1,357 ไร่	1. โครงการศูนย์เรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าการเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 2. วิสาหกิจชุมชน (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 3. โครงการจัดการความรู้ในศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลแม่คะตวน (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่คะตวนแม่คะตวน) 4. โครงการอบรมการจัดการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่คะตวน) 5. โครงการรณรงค์ และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตร (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่คะตวน) 6. โครงการจุดสาธิต และแปลงเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่คะตวน) 7. โครงการบริหารจัดการขยะในเขตตำบลแม่คะตวน (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่คะตวน)
2. เขตปลูกไม้ผล 2.1 เขตปลูกไม้ผล (ประเภทที่ 2) 132 ไร่ 2.2 เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพต่ำ) 31 ไร่	
3. เขตปลูกไม้ผลยืนต้น 3.1 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ประเภทที่ 2) 117 ไร่ 3.2 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ) 57 ไร่	
4. เขตปลูกพืชไร่ 4.1 เขตปลูกพืชไร่ (ประเภทที่ 2) 180 ไร่	

แผนการใช้ที่ดินตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลแม่คะตวน อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
	1. การปรับปรุงบำรุงดิน														
เขตทำนา/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น/พืชไร่	การพัฒนาหมอดินอาสา	ราย	8	8	8	8	8	40	3,200	3,200	3,200	3,200	3,200	16,000	พด.
เขตทำนา/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น	การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร (กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์)	กลุ่ม	3	3	3	3	3	15	9,750	9,750	9,750	9,750	9,750	48,750	พด.
เขตทำนา	การไกลบเศษวัสดุทางการเกษตร (ไกลบตอซัง)	ไร่	300	300	300	300	300	1,500	96,000	96,000	96,000	96,000	96,000	480,000	พด.
เขตทำนา	จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด และส่งเสริม การใช้ประโยชน์จากพืชปุ๋ยสด	ตัน	2	2	2	2	2	10	65,500	65,500	65,500	65,500	65,500	327,500	พด.
เขตทำนา/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น/พืชไร่	การตรวจวิเคราะห์ดินจากชุด LDD Test Kit	ตัวอย่าง	38	38	38	38	38	190	1,140	1,140	1,140	1,140	1,140	5,700	พด.
เขตทำนา/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น/พืชไร่	ส่งเสริมการใช้จุลินทรีย์พัฒนาที่ดินเพื่อ เพิ่มศักยภาพการผลิต (ผลิตภัณฑ์ พด.)	ราย	550	550	550	550	550	2,750	2,750	2,750	2,750	2,750	2,750	13,750	พด.
เขตทำนา/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น/พืชไร่	กิจกรรมการบริหารวัสดุเชื้อไฟ เพื่อทำ ปุ๋ยหมัก	ตัน	15	15	15	15	15	75	51,000	51,000	51,000	51,000	51,000	255,000	พด.
เขตทำนา/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น/พืชไร่	จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์ และส่งเสริมการ ปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	ตัน	2	2	2	2	2	10	3,400	3,400	3,400	3,400	3,400	17,000	พด.
เขตทำนา/ไม้ผล/ ไม้ยืนต้น/พืชไร่	บัตรดินดี	ราย	30	30	30	30	30	150	150	150	150	150	150	750	พด.
	2. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน														
เขตทำนา	จัดทำปรับปรุงแปลงนาลักษณะที่ 1	ไร่	80	80	80	80	80	400	223,440	223,440	223,440	223,440	223,440	1,117,200	พด.
เขตทำนา	จัดทำทางลำเลียงในไร่นา	เมตร	500	500	500	500	500	2,500	12,960	12,960	12,960	12,960	12,960	64,800	พด.
ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	จัดทำบ่อพักน้ำ	บ่อ	1	1	1	1	1	5	292,647	292,647	292,647	292,647	292,647	1,463,235	พด.
รวมเป้าหมายและงบประมาณดำเนินการ													3,809,685		

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2567. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>, 1 มีนาคม 2567.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา: <https://ebmn.cdd.go.th/>. 25 กุมภาพันธ์ 2567.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อน้ำบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2567. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา: <http://mvos2.gistda.or.th/>, 1 มีนาคม 2567.
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2567. ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปี 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566). กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพิภ. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดินสำหรับพืชเศรษฐกิจ. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- องค์การบริหารตำบลแม่คะตวน. 2567. วิสัยทัศน์และพันธกิจ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่คะตวน. แหล่งที่มา: <http://maekatoun.go.th/index.php?name=page&file=page&op=vison>, 16 มิถุนายน 2567.

กรมพัฒนาที่ดิน
LAND DEVELOPMENT DEPARTMENT
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2003/61 ถนนพหลโยธิน
แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
CALL CENTER 1760
02-941-2227